

A középszintű érettségi kompetenciái és értékelésük tartalmi keretei

Készítette: Kőfalvi Tamás

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szeged, 2020

A történelemtudás és mérése

Tartalomjegyzék

- 1. Ismeretszerzés, források használata*
- 2. Kommunikáció, szaknyelv alkalmazása*
- 3. Tájékozódás térben és időben*
- 4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás*

Miről szól ez a lecke?

Ebből a leckéből részletesen megismerheti a történelemtudás értékelési területeit, az egyes kompetenciáknak az érettségi szabályzatában rögzített tartalmi elemeit, illetve azok konkrét megjelenési formáit.

Tanulási javaslat:

A lecke feldolgozásához szükséges idő kb. 70 perc.

A lecke tartalmának befogadását megkönnyíti, ha az egyes kompetenciákhoz tartozó tartalmak közül kiemel egyet, miként a hozzá tartozó konkrét megnyilvánulási formái közül is. A lecke anyaga tájékoztató jellegű, szisztematikus megtanulására nincs szükség. A leckéhez kapcsolódó Tudásmérő gyakorlásra is alkalmas.

1. Ismeretszerzés, források használata értékelési szempont

Kompetencia tartalma	A tartalom megnyilvánulása középszinten
<p>1.1. Releváns információk gyűjtése történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.), következtetések megfogalmazása, a forrásokértelmezése</p>	<p>Legyen képes információkat gyűjteni a forrásból megadott szempontok szerint, összevetni az információkat ismereteivel, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.</p> <p>Tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni szöveges forrás, képi forrás, statisztikai táblázat, diagram, grafikon, térkép, térképvázlat, ábraalapján.</p> <p>Legyen képes képi forrásokat saját szavaival leírni, ismereteivel összevetni és a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerint csoportosítani. Tudja értelmezni a szöveges forrásokat megadott szempontok szerint, és tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó következtetéseket megfogalmazni.</p>
<p>1.2. Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján</p>	<p>Legyen képes felismerni és megnevezni eseményeket, személyeket, fogalmakat, földrajzi helyeket, korszakokat, korstílusokat szövegesforrás alapján.</p> <p>Legyen képes azonosítani személyeket, fogalmakat, kulturális emlékeket, korszakokat, korstílusokat, illetve ezek jellemzőit jellemző képalapján, folyamatokat térképvázlatokalapján, jelenségeket, folyamatokat ábraalapján.</p> <p>Legyen képes azonosítani térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait.</p> <p>Legyen képes kiegészíteni szöveges forrást a hiányzó információval.</p>
<p>1.3. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése</p>	<p>Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket.</p>
<p>1.4. Forráskritika alkalmazása</p>	<p>Legyen képes felismerni szöveges források szerzőjének szándékát, azonosítani nézőpontját.</p> <p>Legyen képes érveket, bizonyítékokat gyűjteni egy forrás hitelességének megállapításához más forrás segítségével.</p>
<p>1.5. Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján</p>	<p>Legyen képes értelmezni jelenségeket, szöveges források, képi ábrázolások, statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábraalapján, folyamatokat bemutatni térképvázlatok alapján.</p> <p>Legyen képes bemutatni történelmi mozgásokat térképek segítségével.</p> <p>Tudjon felhasználni képzőművészeti alkotásokat egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.</p> <p>Legyen képes kiválasztani több forrás közül azt, amelyik alkalmas egy történelmi állítás, feltételezés, vélemény indoklására vagy cáfolására.</p> <p>Legyen képes kiválogatni rendelkezésre álló forrásokat megadott kérdés alapján.</p>

2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Kompetencia tartalma	A tartalom megnyilvánulása középszinten
2.1.Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata	Legyen képes felismerni a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján. Legyen képes használnia történelmi szakszókincset
2.2.Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete	Legyen képes kiválasztani és megadott szempont szerint rendszerezni az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat.
2.3.Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban)	Legyen képes kiemelni a lényeges ismereteket egy megadott témához. Legyen képes szerkesztett szöveget alkotni kérdések, megadott szempontok alapján, megadott források felhasználásával

3. Tájékozódás térben és időben

Kompetencia tartalma	A tartalom megnyilvánulása középszinten
3.1. Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben	Legyen képes történelmi régiókhoz kapcsolni, elhelyezni, konkrét földrajzi helyhez rendelni eseményeket, jelenségeket, személyeket. Legyen képes térképvázlaton jelölt pontokhoz, területekhez rendelni földrajzi helyeket. Legyen képes sorrendbe állítani fontos történelmi eseményeket.-Legyen képes összekapcsolni történelmi eseményeket évszámokkal, nevekkel és helyekkel. Legyen képes bemutatni konkrét eseménysorokat. Legyen képes meghatározni a fontos történelmi események időpontját konkrét kronológiai adatokkal
3.2. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.	Tudja megállapítani nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét. Tudja kiválasztani nagy történelmi korok és a kisebb korszakok jellemzőit felsorolásból
3.3. A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására
3.4. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete	Tudja az adott kor történelmi régióit megnevezni történelmi térképvázlat alapján, vagy hozzárendelni felsorolt nevekhez. Legyen képes leolvasni történelmi tér változásait térképről
3.5. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.
3.6. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	Tudja kiválasztani megadott felsorolásból valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Kompetencia tartalma	A tartalom megnyilvánulása középszinten
4.1. Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása, bemutatása	<p>Legyen képes feltárni az események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóit.</p> <p>Legyen képes csoportosítani felsorolt történelmi okokat, célokat, következményeket megadott szempontok szerint.</p> <p>Legyen képes összekapcsolnia felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket.</p> <p>Tudjon megfogalmazni egyszerű kérdéseket történelmi események okairól és következményeiről.</p> <p>Legyen képes kiválasztania különböző felsorolt történelmi tényezők közül az adott történelmi esemény okait, következményeit.</p> <p>Legyen képes megkülönböztetni történelmi események okait, következményeit.</p> <p>Legyen képes összevetni egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait.</p> <p>Ismerje fel az események, folyamatok, cselekedetek ok-okozati összefüggéseit. Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.</p> <p>Legyen képes több szempontból feltárni történelmi jelenségek okait (társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei)</p>
4.2. A változás és fejlődésközötti különbség értelmezése konkrét példákban	<p>Legyen képes példákat kiválasztania változás és a fejlődés bemutatására.</p> <p>Legyen képes felismerni és bemutatni változást, fejlődést egy korszakon belül.</p>
4.3. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése	<p>Legyen képes összehasonlítani hasonló történelmi eseményeket megadott vagy önálló szempontok alapján.</p>
4.4. Személyek, pártok, csoportok szerepének felismerése, bemutatása egy történelmi esemény alakulásában	<p>Legyen képes kapcsolatot találni történelmi események és szereplők között.</p> <p>Legyen képes bemutatni források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét.</p>
4.5. Történelmi jelenségek problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása	<p>Legyen képes problémaközpontúan rendszerezni tanult ismereteit és a forrásból gyűjtött információkat.</p> <p>Legyen képes problémaközpontúan bemutatni történelmi eseményeket és jelenségeket.</p> <p>Legyen képes komplex módon összerendezni, bemutatni, magyarázni, értékelni a múltból szóló információkat és a történelmi események és változások leírásait egy megadott kérdés szerint.</p>
4.6. Általános szabályok alkalmazása konkrét esetekre	<p>Legyen képes felismerni egy megadott általános szabály érvényesülését valamely forrásban megjelenő konkrét esetben.</p> <p>Legyen képes bemutatni az eseményeket, jelenségeket a felismert történelmi kontextus figyelembe vételével többféle szempontból, többféle forrás alapján.</p> <p>Legyen képes alátámasztani vagy cáfolni egy történelmi kérdésre adott választ érvekkel és a források vizsgálatán alapuló következtetésekkel és bizonyítékokkal.</p>
4.7. A történelmi kulcsfogalmak használata történelmi jelenségek bemutatásakor	<p>Legyen képes megállapítani, hogy egy történelmi jelenség mely kulcsfogalmak alapján értelmezhető.</p> <p>Legyen képes történelmi jelenségeket bemutatni kulcsfogalmak felhasználásával.</p>